

ראשון

דברים 29

Вы все стоите ныне пред Превечным,
Богом вашим, главы колен ваших,
старейшины ваши, надзиратели
ваши, все мужи Израиля,

אתון קימין יומא דין פלכון קדם יי אלהכון רישיכון
שבטיכון סביכון וסרכיכון כל אנש ישראל

9 אתם נצבים היום פלכם לפני יהוה אלהיכם ראשיכם
שבטיכם זקניכם ושריכם כל איש ישראל: properly

Rashi
אתם נצבים. מלמד, שכינסם משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בברית:
ראשיכם שבטיכם. ראשיכם לשבטיכם:
זקנים ושרים. החשוב חשוב קודם, ואחר כך כל איש ישראל:

Дети ваши, жены ваши и пришелец,
который в среде станов ваших, от
дровосека твоего до черпающего воду
твою,

טפלכון נשיכון וגיורך די בגו משריתך מלקט אעריך
עד מלי מריך

to chop or
carve wood
children
10 טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך מחטב
עריך עד שאב מימיה: to bale up
water

Rashi
מחוטב עריך. מלמד שבאו כנענים להתגייר בימי משה כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע, וזהו האמור בגבעונים, ויעשו גם
המה בערמה (יהושע ט, ד), ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים (תנחומא נצבים פ"ב, יבמות עט):

Чтобы вступить тебе в завет
Превечного, Бога твоего, и в
клятвенный договор Его, который
Превечный, Бог твой, заключает с
тобою ныне;

11 לְעִבְרְךָ בְּבְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאֻלָּתוֹ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ פָּרַת עִמָּךְ הַיּוֹם:

לְאֶעֱלוֹתְךָ בְּקִימָא דִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּבְמוֹמְתָהּ דִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ
גְזַר עִמָּךְ יוֹמָא דִּין

Rashi

לעברך. להיות עובר בברית. ולא יתכן לפרשו כמו להעבירך, אלא כמו לַעֲשֹׂתְכֶם אִתָּם (דברים ד, יד):
לעברך בברית. דרך העברה, כך היו כורתי בריתות עושין, מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ועוברים בנתיים, כמו שנאמר הָעֶגְלָה
אֲשֶׁר פָּרַתוּ לְשָׁנִים וַיַּעֲבְרוּ בֵּין בְּתָרֵיו (ירמיה לד, יח):

Дабы поставить тебя сегодня Своим
народом, и дабы Он был тебе Богом,
как Он говорил тебе, и как Он клялся
отцам твоим, Аврааму, Исааку и
Иакову.

12 לְמַעַן הָקִים אֹתְךָ הַיּוֹם | לֹא לְעַם וְהוּא יְהִי־לְךָ
לְאֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאֲבֹתֶיךָ
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב:

בְּדִיל לְאַקְמָא יְתָךְ יוֹמָא דִּין קְדָמוּהִי לְעַמָּא וְהוּא יְהִי
לְךָ לְאֱלֹהִים כְּמָא דִּי מְלִיל לָךְ וּכְמָא דִּי קִיִּים לְאַבְרָהָם
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב

Rashi

למען הקים אותך היום לו לעם. כל כך הוא נכנס לטרוח, למען קיים אותך לפניו לעם:
והוא יהיה לך לאלהים. לפי שדבר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באומה אחרת, לכך הוא אוסר אתכם
בשבועות הללו, שלא תקניטוהו, אחר שהוא אינו יכול להבדל מכם, עד כאן פירשתי לפי פשוטו של פרשה. ומדרש אגדה
(תנחומא נצבים פ"א), למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים חוץ ממ"ט
שבטורת כהנים, הוריקו פניהם, ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם, אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום
ולא עשה אתכם כלייה, והרי אתם קיימין לפניו:
היום. כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר, כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם, והקללות והיסורין מקיימין אתכם
ומציבין אתכם לפניו, ואף הפרשה שלמעלה מזו פיוסין הם, אתם ראיתם את כל וגו'. דבר אחר אתם נצבים, לפי שהיו ישראל
יוצאין מפרנס לפרנס, ממשה ליהושע, לפיכך עשה אותם מצבה כדי לזרוזם. וכן עשה יהושע, וכן שמואל התיצבו וְאֲשָׁפְטָה
אִתְּכֶם (שמואל-א יב, ז), כשיצאו מידו ונכנסו לידו של שאול:

И не с вами только одними заключаю
я завет сей и клятвенный договор сей,

וְלֹא עִמָּכֶם בְּלַחֲדֵיכֶם אֲנִי גֵזֵר יְתִיקָמָא הָדָא וְיִת
מוֹמְתָא הָדָא

Но как с тем, который находится
здесь с нами, стоя ныне пред
Превечным, Богом нашим, так и с
тем, которого нет здесь с нами ныне.

אֲרִי יֵת מִן דְּאִיתוּהִי הָכָא עִמָּנָא קָאם יוֹמָא דִּין קָדָם יי
אֱלֹהֵנָא וְיֵת מִן דְּלִיתוּהִי הָכָא עִמָּנָא יוֹמָא דִּין

Ибо вы знаете, как мы жили в земле
Египетской, и как мы проходили
посреди народов, чрез которые вы
прошли;

אֲרִי אֲתוֹן יִדְעָתוֹן יֵת דִּיתְבְּנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְיֵת דִּי
עֲבָרְנָא בְּגוֹ עַמִּמָּיָא דִּי עֲבָרְתוֹן

И вы видели мерзости их и идолов их
— дерево и камень, серебро и золото
—, которые у них.

וַחֲזִיתוֹן יֵת שְׁקוּצִיהוֹן וְיֵת טַעוּתְהוֹן אֲעָא וְאַבְנָא כְּסָפָא
וְדִהָבָא דִּי עִמָּהוֹן

13 וְלֹא אֲתֻכֶּם לְבִדְכֶם אֲנִי כָרַת אֶת־הַבְּרִית הַזֹּאת
וְאֶת־הָאֱלֹהִים הַזֹּאת:

14 כִּי אֶת־אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֹה עִמָּנוּ עַמְּד הַיּוֹם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנו פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם:

Rashi

ואת אשר איננו פה. ואף עם דורות העתידים להיות:

15 כִּי־אַתֶּם יִדְעַתֶּם אֵת אֲשֶׁר־יִשְׁבְּנוּ בָאָרֶץ מִצְרַיִם וְאֵת
אֲשֶׁר־עֲבָרְנוּ בְּקֶרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עֲבַרְתֶּם:

Rashi

כי אתם ידעתם וגו' ותראו את שקוציהם. לפי שראיתם האומות עובדי אלילים, ושמא השיא לב אחד מכם אותו ללכת
אחריהם:

16 וַתִּרְאוּ אֶת־שְׁקוּצֵיהֶם וְאֵת גִּלְלֵיהֶם ^{pill} עֵץ וְאֶבֶן כֶּסֶף
וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם: ^{disgusting}

Rashi

ותראו את שקוציהם. על שם שהם מאוסים כשקצים:
גלוליהם. שמוסרחים ומאוסין כגלל:

עץ ואבן. אותן של עצים ושל אבנים ראיתם בגלוי, לפי שאין העובדי אלילים יראים שמא יגנבו, אבל של כסף וזהב עמהם בחדרי משכיתם הם, לפי שהם יראים שמא יגנבו:

Быть может, есть между вами муштина
или женщина, или род или колено,
которого сердце уклоняется ныне от
Превечного, Бога нашего, чтобы идти
служить богам народов сих, быть
может, есть между вами корень,
произрастающий яд и полынь;

דִּילְמָא אֵית בְּכוּן גִּבֵּר אוֹ אֶתְתָּא אוֹ זֶרְעִית אוֹ שְׁבִטָא
דִּי לְבֵה פְּנֵי יוֹמָא דִּין מִדְּחַלְתָּא דִּי אֱלֹהֵנָא לְמַהֵד
לְמַפְלַח יֵת טַעֲוֹת עַמְמֵיָא הָאֲנוּן דִּילְמָא אֵית בְּכוּן גִּבֵּר
מְהֵרָה חֲטָאִין אוֹ זָדוֹן

17 פְּנִיִּשׁ בְּכֶם אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה אוֹ מְשַׁפָּחָה אוֹ-שִׁבֵּט אֲשֶׁר

לְבָבוֹ פָּנָה הַיּוֹם מֵעַם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְלַכֵּת לַעֲבֹד

אֶת-אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם פְּנִיִּשׁ בְּכֶם שֶׁרֶשׁ ^{a root} פָּרָה

wormwood
רֹאשׁ וְלַעֲנָה :

Rashi

פן יש בכם וגו'. לפיכך אני צריך להשביעכם:

פן יש בכם. שמא יש בכם, אשר לבבו פנה היום מלקבל עליו הברית:

שרש פרה ראש ולענה. שרש מגדל עשב מר כגידין שהם מרים, כלומר מפרה ומרבה רשע בקרבכם:

И может статься, что, услышав слова
клятвенного договора сего, он
похвалится в сердце своем, и скажет:
мир будет мне, хотя буду ходить но
произволу сердца моего, так что
утоление увеличит жажду.

וַיְהִי בְּמִשְׁמַעָה יֵת פִּתְגָּמֵי מוֹמְתָא הָדָא וַיַּחֲשֹׁב בְּלִבָּהּ
לְמִימַר שְׁלָמָא יְהִי לִי אֲרִי בְּהִרְהוּר לְבִי אָנָּה אֲזֹל
בְּדִיל לְאַוִּסְפָּא לֵיה חֲטָאִי שְׁלוּתָא עַל זְדוּנוּתָא

18 וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת-דְּבָרֵי הָאֱלֹהִים הַזֵּאת וְהִתְבָּרַךְ בְּלִבָּבוֹ

לְאמֹר שְׁלוֹם יִהְיֶה-לִּי כִּי בְשִׁרְרוּת לְבִי אֶלֶף לְמַעַן ^{arbitrariness}

סְפֹת ^{properly} הָרָוּה ^{sated} אֶת-הַצִּמְאָה:

Rashi

והתברך בלבבו. לשון ברכה, יחשוב בלבו ברכת שלום לעצמו לאמר, לא יבואוני קללות הללו, אך שלום יהיה לי:

והתברך. בנדיר"א שו"א בלע"ז כמו וְהִתְגַּלַּח, וְהִתְפַּלֵּל:

בשרירות לבי אלך. במראות לבי, כמו אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קָרוֹב (במדבר כד, יז), כלומר מה שלבי רואה לעשות:

למען ספות הרוה. לפי שאוסיף לו פורענות על מה שעשה עד הנה בשוגג, והייתי מעביר עליהם, וגורם עתה שאצרפם עם המזיד ואפרע ממנו הכל, וכן תרגם אונקלוס בְּדִיל לְאוֹסְפָא לִיה חָטְאֵי שְׁלוּתָא עַל זְדוּתָא, שאוסיף לו אני השגגות על הזדונות: הרוה. שוגג, שהוא עושה כאדם שְׁפוֹר, שעושה שלא מדעת: הצמאה. שהוא עושה מדעת ובתאוה:

Не захочет Превечный простить его,
ибо тогда воздымится гнев
Превечного и ревность Его против
этого человека и ляжет на нем все
проклятие, написанное в книге сей, и
сотрет Превечный имя его из-под
неба;

19 לֹא־יֵאָבֶה יְהוָה סְלַח לוֹ כִּי אֲזַיְעֶשֶׂן אֶף־יְהוָה ^{to forgive}
וְקִנְאָתוֹ בְּאִישׁ הַהוּא וּרְבִצָּה בּוֹ כָּל־הָאֱלֹהִים ^{to crouch}
הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַזֶּה וּמַחָה יְהוָה אֶת־שְׁמוֹ מִתַּחַת ^{properly}
הַשָּׁמַיִם:

לֹא יִיבִי יְיָ לְמִשְׁבֶּק לֵה אָרִי בְּכֹן יִתְקַף רִגְזָא דִּי
וְחִמָּתָהּ בְּגִבְרָא הַהוּא וְיִדְבֶּקוּן בָּהּ כָּל לְוִטֵּי דְכְּתִיבִין
בְּסִפְרָא הַדִּין וְיִמְחִי יְיָ יֵת שְׁמָהּ מִתַּחַת שְׁמֵי

Rashi

יעשן אף ה'. ע"י כעס הגוף מתחמם, והעשן יוצא מן האף, וכן עָלָה עֶשֶׂן בְּאָפוֹ (שמואל"ב כב, ט), ואע"פ שאין זו לפני המקום, הכתוב משמיע את האוזן כדרך שהיא רגילה ויכולה לשמוע כפי דרך הארץ: וקנאותו. לשון חִמָּה אנפרטמנ"ט אחיות לבישת נקמה, ואינו מעביר על המדה:

И отделит его Превечный на
погибель от всех колен Израилевых,
согласно всем проклятиям завета,
написанного в книге учение сего.

20 וְהִבְדִּילוּ יְהוָה לְרַעָה מִכָּל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־אֲלֹתֵי ^{to divide}
הַבְּלִית הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה:

וְיַפְרִשְׁנָה יְיָ לְבִישָׂא מִכָּל שְׁבִטֵּי דִישְׂרָאֵל כָּל־לְוִטֵּי
קִימָא דְכְּתִיבִין בְּסִפְרָא דְאֻרִּיתָא הַדִּין

Rashi

הכתובה בספר התורה הזה. ולמעלה הוא אומר בספר התורה הזאת, גם כל חָלִי וְכָל מִכָּה וגו' (לעיל כח, סא), הזאת לשון נקבה מוסב על התורה, הזה לשון זכר מוסב על הספר, וע"י פיסוק הטעמים הן נחלקין לשתי לשונות, בפרשת הקללות הטפחא נתונה תחת בספר, והתורה הזאת דבוקים זה לזה, לכך אמר הזאת, וכאן הטפחא נתונה תחת התורה, נמצא ספר התורה דבוקים זה לזה, לפיכך לשון זכר נופל אחריו, שהלשון נופל על הספר:

И скажет род последующий, сыны
ваши, которые восстанут вслед за
вами, и чужеземец, который придет
из земли дальней, когда они увидят
язвы земли этой и болезни её,
которые Превечный навел на нее,

וַיִּמַּר דָּרָא בְּתֵרָאָה בְּנִיכּוֹן דִּי יְקוּמוּן מִבְּתְּרִיכוֹן וּבְרִ
עֲמֻמִּין דִּי יִיתִי מֵאַרְעָא רְחִיקָא וַיַּחֲזוּן יַת מַחְתָּא
דְּאַרְעָא הַהִיא וַיִּת מַרְעָהָ דִּי אִמְרַע יִי בֵּה

— Серою и солью выжжена вся почва
её, не засеивается она, и не
произрастает, и не всходит на ней
никакой травы, — подобно
разрушению Седома и Аморы, Адмы
и Цевоима, которые Превечный
ниспроверг в гневе Своем и в ярости
Своей, —

גְּפֻרְתָּא וּמִלְחָא יְקִידַת כָּל אַרְעָה לֹא תִזְרַע וְלֹא תִצְמַח
וְלֹא יִסַּק בֵּה כָּל עֲסָבָא כְּמַהֲפֻכְתָּא דְּסֹדֶם וְעִמְרָה
אֲדָמָה וְצַבֻּיִם דִּי הִפֹּךְ יִי בְּרָגְזָהּ וּבְחֻמָּתָהּ

Тогда скажут все народы: за что
Превечный сделал так с сею землею?
за что ярость сего великого гнева?

וַיִּמְרוּן כָּל עַמֻּמֵּיָא עַל מָה עֲבַד יִי כִּדִּין לְאַרְעָא הָדָא
מָה תְּקוּף רָגְזָא רַבָּא הָדִין

21 וְאָמְרֵי הַדּוֹר הָאֲחֵרוֹן בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵאַחֲרֵיכֶם

וְהַנִּכְרִי ^{foreigner} אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת־מַלְאוֹת

הָאֶרֶץ הַהִוא וְאֶת־תַּחֲלָאִיהָ ^{a malady} אֲשֶׁר־חָלָה יְהוָה בָּהּ:

22 גְּפֻרְתִּי ^{sulfur} וּמִלְחִי שְׂרָפָה כָּל־אַרְצָהּ לֹא תִזְרַע וְלֹא

תִּצְמַח ^{to sprout} וְלֹא־יִעֲלֶה בָּהּ כָּל־עֵשֶׂב כְּמַהֲפֻכַּת סֹדֶם ^{revolution}

וְעִמְרָה אֲדָמָה וְצַבִּיִּים [וְצַבֻּיִם] אֲשֶׁר הִפֹּךְ יְהוָה בָּאֶפֶס

וּבְחֻמָּתוֹ:

23 וְאָמְרוּ כָּל־הַגּוֹיִם עַל־מָה עָשָׂה יְהוָה כֹּכָה לְאֶרֶץ

הַזֹּאת מָה ^{a burning} ^{anger} חֲרִי הָאֵף הַגָּדוֹל הַזֶּה:

И скажут: за то, что они оставили
завет Превечного, Бога отцов своих,
который Он заключил с ними, когда
вывел их из земли Египетской,

וַיִּמְרוּן עַל דְּשָׁבְקוֹ יְת קִימָא דִּי אֱלֹהָא דְאַבְהָתְהוֹן דִּי
גִזְר עֲמָהוֹן בְּאַפְקוּתָהּ יְתָהוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם

И пошли, и служили богам иным, и
поклонялись им, богам, которых они
не знали, и которых Он не уделял им;

וְאַזְלוּ וּפְלָחוּ לְטַעֲוֹת עַמְמִיָּא וּסְגִידוּ לְהוֹן דְּחִלְזָן דִּי לֹא
יִדְעֻנּוּן וְלֹא אוֹטִיבָא לְהוֹן

24 וַאֲמָרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם
אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאָם אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

25 וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲבֹדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם אֱלֹהִים
אֲשֶׁר לֹא־יִדְעוּם וְלֹא חֵלֶק לָהֶם:

Rashi

לא ידעום. לא ידעו בהם גבורת אלהות:

ולא חלק להם. לא נתנם לחלקם. ואונקלוס תרגם ולא אוטיבא להון, לא הטיבו להם שום טובה, ולשון לא חלק, אותו אלוה
שבחרו להם, לא חלק להם שום נחלה ושום חלק:

И воспламенился гнев Превечного на
землю эту, чтобы навести на нее все
проклятие, написанное в книге сей,

וּתְקַף רָגְזָא דִּי בְּאַרְעָא הַהִיא לְאַיְתָאָה עָלֶיהָ יְת כָּל
לְוִטִּיָּא דְּכְתִיבִין בְּסִפְרָא הַדִּין

26 וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בְּאַרְצָהּ הַהִיא לְהִבִּיא עָלֶיהָ
אֶת־כָּל־הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַזֶּה:

И исторг их Превечный из земли их в
гневе и в ярости и в негодовании
великом, и бросил их в другую
землю, как это и ныне.

וּטְלַטְלִנּוּן יִי מֵעַל אֶרְעָהוֹן בְּרָגְזוֹ וּבְחִמָּתָא וּבְתַקּוּף רָגְזוֹ
וְאַגְלִנּוּן לְאַרְעָא אַחֲרִי כְּיוּמָא הַדִּין

to tear
away

27 וַיִּתְּשֵׁם יְהוָה מֵעַל אֲדָמָתָם בְּאַף וּבְחִמָּה וּבְקֶצֶף
גָּדוֹל וַיִּשְׁלַכֵם אֶל־אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה:

Rashi

ויתשם ה'. כתרגומו וטלטלינון, וכן הנני נתשם מעל אדמתם (ירמיה יב, יד):

Сокрытое принадлежит Превечному,
Богу нашему, а открытое — нам и
сынам нашим во век, чтобы
исполнять все слова учение сего.

דַּמְטִמְרוּ קָדָם יְיָ אֱלֹהֵנָּא וּדְמַגְלִין לָנָא וּלְבַנָּנָא עַד עָלָם
לְמַעַבְדַּד יְתָ כָּל פְּתֻגְמֵי אוּרִיתָא הָדָא

28 הַנְּסִתְרָת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנְּגִלָּת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד-עוֹלָם

לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: (ס)

Rashi

הנסתרות לה' אלהינו. ואם תאמרו מה בידינו לעשות, אתה מעניש את הרבים על הרהורי היחיד, שנאמר (לעיל כא) פן יש בכם איש וגו' ואח"כ וראו את מכות הארץ ההיא, והלא אין אדם יודע מטמונותיו של חבירו, אין אני מעניש אתכם על הנסתרות, שהן לה' אלהינו והוא יפרע מאותו יחיד, אבל הנגלות לנו ולבנינו, לבער הרע מקרבנו, ואם לא נעשה דין בהם, יענוש את הרבים. נקוד על לנו ולבנינו, לדרוש שאף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן (סנהדרין מג:), משקבלו עליהם את השבועה בהר גרזים ובהר עיבל, ונעשו ערבים זה לזה:

שני

דברים 30

И будет, когда сбудутся на тебе все
слова эти, благословение и
проклятие, которые я предложил
тебе, и ты примешь это к сердцу
своему среди всех народов, между
которыми Превечный, Бог твой,
забросит тебя,

וְיִהְיֶה אֲרִי יִיתוֹן עָלֶיךָ כָּל פְּתֻגְמֵי הָאֱלֹוִין בְּרָכָן וּלְוִטִין דִּי
יְהִיבִית קִדְמָךְ וּתְתוּב לְלִבְךָ בְּכָל עֲמֻמְיָא דִּי אֲגִלְךָ יְיָ
אֱלֹהֶיךָ לְתִמּוֹן

1 וְיִהְיֶה כִּי־יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבְּרָכָה

וְהַקְלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ וְהִשְׁבַּתְתָּ אֶל־לִבְּךָ

בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הָדִיחָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שְׂמָה: ^{to push off}

И ты обратишься к Превечному, Богу
твоему, и послушаешь гласа Его,
согласно всему, что я заповедую тебе
сегодня, — ты и сыны твои, всем
сердцем твоим и всею душою твоею:

וְתָתוּב לְדַחֲלָתָא דִּי אֱלֹהִי וְתִקְבֵּל לְמִימְרָהּ כָּכָל דִּי
אֲנָא מְפַקְדָּךְ יוֹמָא דִּין אֶת וּבְנֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל
נַפְשְׁךָ

То возвратит Превечный, Бог твой,
пленных твоих, и умилосердится над
тобою, и опять соберет тебя из всех
народов, между которыми
Превечный, Бог твой, рассеял тебя.

וְיָתוּב יְיָ אֱלֹהֶיךָ יְתָ שְׂבִי גְלוֹתְךָ וִירְחָם עָלֶיךָ וְיִתְּמֵן
וְיִכְנָשְׁנֶךָ מִכָּל עַמֵּמָא דִּי בְדָרְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְתִמְנָן

2 וְשָׁבָת עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי כָכָל אֲשֶׁר־אֲנֹכִי
מְצַוְךָ הַיּוֹם אַתָּה וּבְנֶיךָ בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

3 וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבְּצֶךָ
מִכָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפִּיצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה:

Rashi

ושב ה' אליהך את שבותך. היה לו לכתוב והשיב את שבותך, רבותינו למדו מכאן (מגילה כט.), כביכול שהשכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם, וכשנגאלין הקתיב גאולה לעצמו שהוא ישוב עמהם. ועוד י"ל שגדול יום קבוץ גלויות, ובקושי, כאילו הוא עצמו צריך להיות אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו, כענין שנאמר ואתם תלקטו לאחד אֶחָד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ישעיה כז, יב), ואף בגלויות שאר האומות מצינו כן, וְשָׁבָתִי אֶת שְׁבוּת מִצְרַיִם (יחזקאל כט, יד):

Будь даже заброшенные твои на краю
неба, то и оттуда соберет тебя
Превечный, Бог твой, и оттуда
возьмет тебя,

אִם יְהִי גְלוֹתְךָ בְּסִיפֵי שְׁמַיָּא מִתְּמָן יִכְנָשְׁנֶךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ
וּמִתְּמָן יִקְרִבְנֶךָ

4 אִם־יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקֶצֶה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבֹּצְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ:

И приведет тебя Превечный, Бог твой,
в землю, которою владели отцы твои,
и ты будешь владеть ею, и Он
облагодетельствует тебя и размножит
тебя больше отцов твоих.

וַיַּעֲלֶנּוּ יי אֱלֹהֶיךָ לְאַרְעָא דִּירִיתוּ אֲבֹהֶיךָ וְתָרְתָּהּ וְיוֹטֵב
לָךְ וְיִסְגְּנָךְ מֵאֲבֹהֶיךָ

И обрежет Превечный, Бог твой,
сердце твое и сердце потомства
твоего, так что ты возлюбишь
Превечного, Бога твоего, всем
сердцем твоим и всею душою твоею,
ради жизни твоей.

וַיַּעֲדֵי יי אֱלֹהֶיךָ יָת טַפְּשׁוֹת לְבָבְךָ וְיָת טַפְּשׁוֹת לִבָּא
דְּבָנֶיךָ לְמַרְחָם יָת יי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ
בְּדִיל חַיִּיךָ

5 וְהִבִּיאָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יִרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ

וְיִרְשָׁתָּהּ וְהִיטִבָּךְ וְהִרְבָּךְ מֵאֲבֹתֶיךָ:

6 וּמַל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־לִבְּךָ וְאֶת־לִבְּבֶן יָרְעֶךָ לְאַהֲבָהּ

אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיִּיךָ:

שלישי

И обратит Превечный, Бог твой, все
проклятие сии на врагов твоих и на
ненавидящих тебя, которые
преследовали тебя.

וַיִּתֵּן יי אֱלֹהֶיךָ יָת כָּל לְוִטְיָא הָאֵלִין עַל פְּעֻלֵי דְבָבְךָ וְעַל
סִנְאָךְ דִּי רִדְפוּךָ

7 וְנָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת כָּל־הָאֲלֹת הָאֵלָה עַל־אֹיְבֶיךָ

וְעַל־שֹׂנְאֶיךָ אֲשֶׁר רִדְּפוּךָ:

А ты обратишься и послушаешь гласа
Превечного, и будешь исполнять все
заповеди Его, которые я заповедую
тебе ныне.

וְאַתָּה תָּתוּב וְתִקְבֵּל לְמִימְרָא דִּי וְתַעֲבֹד יְיָ כָּל פְּקוּדוֹתָי
דִּי אֲנִי מְפַקְדִּיךָ יוֹמָא דִּין

И даст тебе Превечный, Бог твой
благоуспешное обилие во всяком деле
руки твоей, в плоде чрева твоего и в
плоде скота твоего и в плоде почвы
твоей, ибо Превечный опять будет
радоваться о тебе, ко благу, как Он
радовался об отцах твоих,

וְיִוְתְּרִינָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל עֹבְדֵי יְיָ בְּוֹלָדָא דְּמַעֲךָ
וּבְוֹלָדָא דְּבַעֲיָרָךְ וּבְאֵבָא דְּאַרְעָךָ לְטָבָא אֲרִי יְתוּב יְיָ
לְמַחְדֵּי עֲלֶיךָ לְטָב כְּמָא דִּי חָדִי עַל אֲבֹתֶיךָ

Когда слушаешь гласа Превечного,
Бога твоего, чтобы соблюдать
заповеди Его и постановления Его,
написанные в книге учение сего,
когда обратишься к Превечному, Богу
твоему, всем сердцем твоим и всею
душею твоею.

אֲרִי תִקְבֵּל בְּמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶיךָ לְמַטֵּר פְּקוּדוֹתָי
וּקְיָמוּהִי דְּכְתִיבִין בְּסִפְרָא דְּאוּרִיָּתָא הָדִין אֲרִי תְתוּב
קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ

8 וְאַתָּה תָּשׁוּב וְשָׁמַעַתָּ בְּקוֹל יְהוָה וַעֲשִׂיתָ
אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּךָ הַיּוֹם:

9 וְהוֹתִירָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל | מַעֲשֶׂה יָדְךָ בְּפָרִי בִטְנְךָ
וּבְפָרִי בְהֶמְתֶּךָ וּבְפָרִי אֲדָמָתְךָ לְטוֹבָה כִּי | יָשׁוּב יְהוָה
לְשׁוֹשׁ ^{to be bright} עָלֶיךָ לְטוֹב כְּאֲשֶׁר־שָׁשׂ עַל־אֲבֹתֶיךָ:

10 כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁמֵר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו
הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי תָשׁוּב אֶל־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ: (פ)

Ибо заповедь сие, которую я
заповедую тебе ныне, ни недоступна
она для тебя, и ни далека она.

אַרִי תִפְקֹדְתָּא הָדָא דִּי אֲנָא מְפַקְדִּי יוֹמָא דִּין לָא
מִפְרָשָׁא הִיא מִנָּךְ וְלָא רְחִיקָא הִיא

11 כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנֹכִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם לֹא-נִפְלְאָת
הוא מִמֶּךָ וְלֹא רְחִיקָה הוּא:

Rashi

לא נפלאה היא ממך. לא מכוסה היא ממך, כמו שנאמר פִּי יִפְלֹא (דברים יז, ח), אֲרִי יִתְכַסֶּי, וְתִרְדּוּ פְלָאִים (איכה א, ט), ותרד
במטמוניות, מכוסה, חבושה בטמון:

Не на небесах она, чтобы сказать: кто
взошел бы для нас на небо, и взял бы
ее для нас, и дал бы нам ее услышать,
а мы исполнили бы ее;

לָא בְּשָׁמַיָא הִיא לְמִימָר מִן יִסַּק לָנָא לְשָׁמַיָא וְיִסְבֵּה
לָנָא וְיִשְׁמַעְנָא יְתָה וְנַעֲבֹדְנָה

12 לָא בְּשָׁמַיִם הִיא לֹאמֹר מִי יַעֲלֶה-לָנוּ הַשָּׁמַיִמָה וְיִקְחָהּ
לָנוּ וְיִשְׁמַעְנֵנוּ אֶתָּה וְנַעֲשֶׂנָּה:

Rashi

לא בשמים היא. שאלו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה (עירובין נה.).

И не по ту сторону моря она, чтобы
сказать: кто переправился бы для нас
на ту сторону моря, и взял бы ее для
нас, и дал бы нам ее услышать, а мы
исполнили бы ее?

וְלֹא מֵעֵבֶרָא לִימָא הִיא לְמִימָר מִן יַעֲבֵר לָנָא לְעֵבֶרָא
דִּימָא וְיִסְבֵּה לָנָא וְיִשְׁמַעְנָא יְתָה וְנַעֲבֹדְנָה

13 וְלֹא-מֵעֵבֶר לַיָּם הִיא לֹאמֹר מִי יַעֲבֹר-לָנוּ אֶל-עֵבֶר הַיָּם
וְיִקְחָהּ לָנוּ וְיִשְׁמַעְנֵנוּ אֶתָּה וְנַעֲשֶׂנָּה:

Но весьма близко к тебе это слово;
оно в устах твоих и в сердце твоём,
чтобы исполнять его.

אַרִי קָרִיב לָךְ פִּתְגָמָא לְחֻדָּא בְּפִיךָ וּבְלִבְךָ לְמַעֲבֹדָה

14 כִּי-קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מֵאֵד בְּפִיךָ וּבְלִבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ: (ס)

Rashi

כי קרוב אליך. התורה נתנה לכם בכתב ובעל פה:

רביעי

Смотри, предлагаю тебе сегодня
жизнь и добро, и смерть и зло,

חַזֵּי דִּיהֶבִית קְדָמָךְ יוֹמָא דִּין יְת חַיִּי וְיֵת טְבָתָא וְיֵת
מוֹתָא וְיֵת בִּישָׂא

15 רָאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַטּוֹב

וְאֶת־הַמּוֹת וְאֶת־הָרָע:

Rashi

את החיים ואת הטוב. זה תלוי בזה, אם תעשה טוב הרי לך חיים ואם תעשה רע הרי לך המות, והכתוב מפרש והולך היאך:

Тем, что я заповедую тебе сегодня
любить Превечного, Бога твоего,
ходить путями Его и соблюдать
заповеди Его и постановления Его и
законы Его, дабы ты жив был и
размножился, и дабы благословил
тебя Превечный, Бог твой, на земле, в
которую тыходишь, чтобы владеть
ею.

דִּי אֲנָא מְפַקְדָּךְ יוֹמָא דִּין לְמַרְחָם יְת יִי אֱלֹהֶךָ לְמַהֲדָּ
בְּאַרְחָן דְּתַקְנָן קְדָמוּהִי וּלְמַטַּר פְּקוּדוּהִי וּקְיָמוּהִי
וְדִינוּהִי וְתִיחִי וְתִסְגִּי וּיְבָרְכֶנָּךְ יִי אֱלֹהֶךָ בְּאַרְעָא דִּי אַתָּ
עָלִיל לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ

16 אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצֹּוך הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

לֵלֶכֶת בְּדַרְכָּיו וּלְשַׁמֵּר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחַיִּיתָ

וּרְבִיתָ וּבִרְכָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה

בָּאֲשָׁמָה לְרִשְׁתָּהּ:

Rashi

אשר אנכי מצוך היום לאהבה. הרי הטוב ובו תלוי: וחיית ורבית. הרי החיים:

Если же сердце твое отвертится, и ты
не будешь слушаться, и заблудишь, и
станешь поклоняться богам иным и
служить им,

וְאִם יִפְנֵי לִבְךָ וְלֹא תִקְבֹּל וְתִטְעִי וְתִסְגֹּד לְטַעוֹת
עֲמֻמִּיָּא וְתַפְלָחוֹן

То возвещаю вам сегодня, что
совершенно погибнете; не будете
долгоденствовать на земле, ради
которой ты переходишь Иордан,
чтобы войти туда и овладеть ею.

חַוִּיתִי לָכֵן יוֹמָא דִּין אָרִי מִיבֵד תִּיבְדוֹן לָא תוֹרְכוֹן
יוֹמִין עַל אֶרֶעָא דִּי אֶתְ עֵבֶר יֵת יִרְדְּנָא לְמַעַל לְתַמּוֹן
לְמִירְתָּהּ

В свидетели призываю против вас
сегодня небо и землю: жизнь и
смерть предлагаю я тебе,
благословение и проклятие, —
избери же жизнь, дабы жив был ты и
потомство твое,

אַסְהֵדִית בְּכוֹן יוֹמָא דִּין יֵת שְׁמִיָּא וְיֵת אֶרֶעָא חַיִּי
וּמוֹתָא יִהְיִית קְדָמְךָ בְּרָכוֹן וּלְוִטִין וְתַתְרַעִי בְּחַיִּי בְּדִיל
דְּתִיחִי אֶתְ וּבְנִיךָ

17 וְאִם-יִפְנֶה לִבְבְּךָ וְלֹא תִשְׁמָע וְנִדְחָתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ ^{to push off}

לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וְעַבַּדְתָּם:

Rashi

וְאִם יִפְנֶה לִבְבְּךָ. הָרִי הָרַע:

18 הִגַּדְתִּי לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲבִד תֹּאבְדוֹן לֹא-תֵאָרִיכוֹן יָמִים

עַל-הָאָדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר אֶת-הַיַּרְדֵּן לְבֹא שָׁמָּה

לְרִשְׁתָּהּ:

Rashi

כִּי אֲבִד תֹּאבְדוֹן. הָרִי הַמּוֹת:

19 הֵעִידֹתִי בְּכֶם הַיּוֹם אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ הַחַיִּים

וְהַמּוֹת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְלָלָה וּבַחֲרָתָּ בְּחַיִּים

לְמַעַן תַּחֲיֶה אַתָּה וְזַרְעֶךָ:

Rashi

העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ. שהם קיימים לעולם, וכאשר תקרה אתכם הרעה, יהיו עדים שאני התריתי בכם בכל זאת. דבר אחר העידותי בכם היום את השמים וגו', אמר להם הקב"ה לישראל, הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם, שמא שנו את מדתם, שמא לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם, כענין שנאמר וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וְכָא הַשֶּׁמֶשׁ (קהלת א, ה), הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם, שמא שנתה מדתה, שמא זרעתם אותה ולא צמחה, או שמא זרעתם חטים והעלתה שעורים, ומה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד, אם זוכין אין מקבלין שכר ואם חוטאין אין מקבלין פורענות, לא שנו את מדתם, אתם, שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות, על אחת כמה וכמה: ובחרת בחיים. אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים, כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתי, ומעמידו על חלק היפה, ואומר לו את זה ברור לך, ועל זה נאמר ה' מִנֵּת חֵלְקִי וְכוֹסִי אֶתָּה תוֹמִיךְ גּוֹרְלִי (תהלים טז, ה), הנחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך:

Любя Превечного, Бога твоего,
слушая гласа Его и прилепляясь к
Нему; ибо Он жизнь твоя и
долгоденствие твое, дабы пребывать
тебе на земле, которую Превечный
клялся отцам твоим, Аврааму, Исааку
и Иакову, дать им.

לְמַרְחֵם יְתִי אֱלֹהֶיךָ לְקַבֵּלָא לְמִימְרָה וּלְאַתְקַרְבָּא
לְדַחֲלָתָהּ אָרִי הוּא חַיִּיךָ וְאוֹרְכוֹת יוֹמֶיךָ לְמַתָּב עַל
אַרְעָא דִּי קִיִּים יִי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
לְמַתָּן לְהוֹן

20 לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַ בְּקוֹלֹ וּלְדַבָּקָה־בּוֹ כִּי

הוּא חַיִּיךָ וְאוֹרְךָ יְמֶיךָ לְשִׁבְתָּ עַל־הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁפַּע

יְהוָה לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתַת לָהֶם:

(פ)

דברים 31

И пошел Моисей и говорил слова эти
всему Израилю,

וְאַזַּל מֹשֶׁה וּמְלִיל יֵת פְּתֻגְמִיָּא הָאֵלִין עִם כָּל יִשְׂרָאֵל

1 וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל:

И сказал им: сто двадцать лет мне
теперь, не могу больше выходить и
входить; Превечный же сказал мне:
не перейдешь ты Иордана сего.

וַיֹּאמֶר לָהֶוֶן בֶּר מָאָה וְעֶשְׂרִין שָׁנִין אָנָּה יוֹמָא דִּין לִית
אָנָּה יָכִיל עוֹד לְמַפֵּק וּלְמַעַל וַיֵּי אָמַר לִי לֹא תַעֲבֹר
יַת יַרְדֵּנָא הַדִּין

2 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בְּיוֹמָא הַזֶּה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם

לֹא-אוֹכֵל עוֹד לְצֹאת וּלְבֹא וַיֹּהֲוֶה אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר

אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:

Rashi

וילך משה וגו' אנכי היום. היום מלאו ימי ושנותי, ביום זה נולדתי וביום זה אמות (סוטה יג):

וה' אמר אלי. זהו פירוש לא אוכל עוד לצאת ולבוא לפי שה' אמר אלי:

לא אוכל עוד לצאת ולבוא. יכול שתשש כחו, תלמוד לומר לא כהתה עינו ולא נס לחה (דברים לד, ז), אלא מהו לא אוכל,

איני רשאי, שנטלה ממני הרשות ונתנה ליהושע. דבר אחר, לצאת ולבוא בדברי תורה, מלמד שנסתמו ממנו מסורות ומעיונות

החכמה (שם):

Превечный, Бог твой, Он будет
шествовать пред тобою, Он истребит
народы сии пред тобою, и ты
прогонишь их; Иегошуа, он пойдет
пред тобою, как говорил Превечный.

יֵי אֱלֹהֶיךָ מִימְרָה עֹבֵר קִדְמוֹךָ הוּא יִשְׁצִי יַת עַמְמֵיךָ
הָאֵלִין מִקִּדְמוֹךָ וְתִירַתְנוֹן יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֹבֵר קִדְמוֹךָ כְּמָא
דִּי מְלִיל יֵי

3 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא | עֹבֵר לְפָנֶיךָ הוּא יִשְׁמָד אֶת-הַגּוֹיִם

הָאֵלִים מִלְּפָנֶיךָ וַיִּרְשָׁתָם יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה:

И поступит Превечный с ними, как
поступил с Сихоном и Огом, царями
Эмореяскими, и с землею их,
которых Он истребил;

וַיַּעֲבֹד יֵי לָהֶוֶן כְּמָא דִּי עֹבֵד לְסִיחֹן וּלְעוֹג מְלָכֵי
אֲמֹרָאָה וּלְאַרְעֵהוֹן דִּי שְׂצִי יִתְהוֹן

4 וְעָשָׂה יְהוָה לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעוֹג מְלָכֵי

הָאֲמֹרִי וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם:

И Превечный предаст их вам, и вы
поступите с ними согласно всей
заповеди, которую я заповедую вам.

וַיִּמְסְרֵנוּ יְיָ קְדָמֵיכֶם וְתַעֲבְדוּן לָהֶם כְּכָל תַּפְקֻדָּתִי דִּי
פְקֻדֵי תִּתְּכֹן

Будьте тверды и мужественны, не
бойтесь и не трепещите пред ними,
ибо Превечный, Бог твой, Он идет с
тобою, Он не отступит от тебя и не
оставит тебя.

תְּקִיפוּ וְאַלִּימוּ לֹא תִדְחֲלוּ וְלֹא תִתְּבַרְוּ מִקְדָּמֵיהֶם אֲרִי
יְיָ אֱלֹהֶיךָ הוּא דֹמְדָבֵר קִדְמוֹ לֹא יִשְׁבָּקֶנּוּ וְלֹא יִרְטָשְׁנָהּ

5 וַיִּתְּנֵם יְהוָה לְפָנֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכָל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר
צִוִּיתִי אֲתֶכֶם:

6 חֲזָקוּ וְאַמְצוּ אֶל־תִּירָאוֹ וְאַל־ תַּעֲרָצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי
אֵינְהָ אֱלֹהִים הוּא הֵהָלֵךְ עִמָּךְ לֹא יִרְפֶּךָ וְלֹא
יַעֲזֹבֶךָ: (פ)

Rashi

לא ירפך. לא יתן לך רפיון להיות נעזב ממנו:

חמישי

И призвал Моисей Иегошуа и сказал
ему пред глазами всего Израиля: будь
твёрд и мужественен, ибо ты войдешь
с народом сим в землю, которую
Превечный клялся отцам их дать им,
и ты раздашь ее в уделы им.

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינַי כָּל־יִשְׂרָאֵל תִּקְרָא
וְאֵלִים אֲרִי אֶת תַּעֲוֵל עִם עֲמָא הָדִין לְאַרְעָא דִּי קָיִים
יְיָ לְאַבְהָתָהוֹן לְמַתָּן לָהֶם וְאֶת תַּחֲסִנְנָהּ יִתְּהוֹן

7 וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינַי כָּל־יִשְׂרָאֵל

חֲזָק וְאַמְצֵן כִּי אַתָּה תָּבוֹא אֶת־הָעָם הַזֶּה
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתָּם לָתֵת לָהֶם וְאַתָּה
תִּנְחִילָנָה אוֹתָם:

Rashi

כי אתה תבוא את העם הזה. אָרִי אֶת תַּעוֹל עִם עֲמָא הָדִין, מֹשֶׁה אָמַר לִיהוֹשֻׁעַ, זָקִנִים שְׁבִדוֹר יִהְיוּ עִמָּךְ, הַכֹּל לִפִּי דַעְתָּן וְעַצְתָּן, אֲבָל הַקִּבֵּה אָמַר לִיהוֹשֻׁעַ כִּי אַתָּה תָּבִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם (לִקְמֹן פֶּסוּק כג), תָּבִיא עַל כְּרַחֲמֶיךָ, הַכֹּל תִּלּוּי בְךָ, טוֹל מִקְל וְהֵךְ עַל קִדְקֹדָן, דְּבָר אֶחָד לְדוֹר וְלֹא שְׁנֵי דְבָרִים לְדוֹר (סְנֵהדְרִין ח.):

А Превечный, Он идет пред тобою,
Он будет с тобою, не отступит от
тебя, и не оставит тебя; не бойся и не
унывай.

8 וַיְהִי־הָ הוּא | הַהֲלֹךְ לְפָנָיִךְ הוּא יְהִי עִמָּךְ לֹא

properly to slacken
יִרְפָּךְ וְלֹא יַעֲזֹבְךָ לֹא תִירָא וְלֹא תַחַת :

וַיִּי הוּא דְמַדְבֵּר קִדְמָךְ מִימְרֵה יְהִי בְסַעֲדָךְ לֹא
יִשְׁבָּקְנֶךָ וְלֹא יִרְחַקְנֶךָ לֹא תִדְחַל וְלֹא תִתְבַּר

И написал Моисей учение сие и
отдал его священникам, сынам
Левииным, носящим кивот завета
Превечного, и всем старейшинам
Израиля.

9 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתֶּנָּה אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי

לְוִי הַנִּשְׂאִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה וְאֶל־כָּל־זִקְנֵי

יִשְׂרָאֵל:

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה יֵת אֲוִרֵיתָא הָדָא וַיְהִיבָהּ לְכַהֲנֵי בְנֵי לְוִי
דְנִטְלִין יֵת אֲרוֹן קִימָא דִּי וְלִכְל סְבִי יִשְׂרָאֵל

Rashi

ויכתוב משה וגו' ויתנה. כשנגמרה כולה נתנה לבני שבטו:

И завещал им Моисей, и сказал: к
концу семи лет, во время года
отпущения, в праздник кущей,

10 וַיִּצֹו מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ | שְׁבַע שָׁנִים בְּמַעַד

sabbatical year
booth שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחֹג הַסֻּכּוֹת :

וּפְקִיד מֹשֶׁה יִתְהוֹן לְמִימְרֵי מִסּוּף שְׁבַע שָׁנִין בְּזִמְן
שְׁתָּא דְשְׁמִטָּתָא בְּחֹג דְּמִטְלָא

Rashi

מקץ שבע שנים. בשנה ראשונה של שמטה שהיא שנה שמינית, ולמה קורא אותה שנת השמטה, שעדיין שביעית נוהגת בה,
בקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית (ראש השנה יב):

Когда придет весь Израиль явиться
пред лице Превечного, Бога твоего,
на месте, которое Он изберет, читай
учение сие пред всем Израилем в
уши их.

בְּמִיתִי כָּל יִשְׂרָאֵל לְאַתְחִזָּא קֶדֶם יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּאַתְרָא
דִּי יִתְרַעֵי תַקְרִי יְת אֹרִיתָא הָדָא קֶדֶם כָּל יִשְׂרָאֵל
וְתִשְׁמְעֵנוּ

Rashi

תקרא את התורה הזאת. המלך היה קורא מתחלת אלה הדברים, כדאיתא במסכת סוטה (דף מא.), על בימה של עץ שהיו
עושין בעזרה:

Собери народ, мужчин и женщин и
детей и пришельца твоего, который
во вратах твоих, дабы они слушали, и
дабы они учились и боялись
Превечного, Бога твоего, и блюли
исполнять все слова учение сего.

כְּנוּשׁ יְת עָמָא גְבָרִיא וְנָשִׂיא וְטַפְלָא וְגִיּוֹרֶיךָ דִּי בְּקִרְוֶיךָ
בְּדִיל דִּישְׁמְעוּן וּבְדִיל דִּילְפוּן (נ"א דִּילְפוּן) וְיִדְחֻלוּן
מִקֶּדֶם יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְיִטְרוּן לְמַעַבְדַּי יְת כָּל פְּתֻגְמֵי אֹרִיתָא
הָדָא

11 בָּבוֹא כָּל־יִשְׂרָאֵל לִרְאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר תִּקְרָא אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל־יִשְׂרָאֵל
בְּאָזְנֵיהֶם:

12 הִקְהֵל אֶת־הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְהַגֵּר
אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וְיִירָאוּ

אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְשִׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

Rashi

האנשים. ללמוד:

והנשים. לשמוע:

והטף. למה באו, לתת שכר למביאייהם (חגיגה ג.).

И дети их, которые еще не знают
ничего, услышат, и научатся бояться
Превечного, Бога вашего, во все дни,
которые вы проживете на земле, в
которую вы переходите чрез Иордан,
чтобы овладеть ею.

ובניהון די לא ידעון ישמעון וילפון (נ"א וילפון)
למדחל ית יי אלהכון כל יומיא די אתון קימין על
ארעא די אתון עברין ית ירדנא תמן למירתה

13 ובניהם אשר לא ידעו ישמעו וילמדו ליראה את־יהוה
אלהיכם כל־הימים אשר אתם חיים על־האדמה אשר
אתם עברים את־הירדן שמה לרשתה: (פ)

שישי

И сказал Превечный Моисею: вот,
приблизились дни твои к смерти;
призови Иегошуа, и станьте в намете
откровения, и Я дам ему повеления.
И пошел Моисей и Иегошуа и стали в
намете откровения.

ואמר יי למשה הא קריבו יומיך לממת קרא ית
יהושע ואתעתדו במשכן זמנא ואפקדנה ואזל משה
ויהושע ואתעתדו במשכן זמנא

14 ויאמר יהוה אל־משה הן קרבו ימיך למות קרא
את־יהושע והתיצבו ^{to place} באהל מועד ואצוונו וילך משה
ויהושע ותיצבו באהל מועד:

Rashi

ואצוונו. ואזרזנו:

И явился Превечный в намете в
столпе облачном, и стал столп
облачный у входа намета.

ואתגלי יי במשכנא בעמודא דעננא וקם עמודא
דעננא על תרע משכנא

15 וירא יהוה באהל בעמוד ענן ויעמד עמוד הענן
על־פתח האהל: (ס)

И сказал Превечный Моисею: вот, ты ляжешь с отцами твоими, и встанет народ сей, и будет блудно ходить во след чужих богов той земли, в которую он вступает, и оставит Меня, и нарушит завет Мой, который Я заключил с ним;

וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה הֲאֵת אֶת שָׁכֵב עִם אֲבֹתָיו וְיָקוּם עַמָּא
הַדִּין וְיִטְעִי בְּתֵר טַעוֹת עַמְּמִי אֶרְעָא דִּי הוּא עַל תַּמָּן
בִּינְיָהוֹן וְיִשְׁבְּקוֹן דְּחִלְתִּי וְיִשְׁנֹון יֵת קִימִי דִּי גִזְרִית
עִמָּהוֹן

Rashi

נכר הארץ. גויי הארץ:

И воспламенится гнев Мой на него в тот же день, и Я оставлю их, и сокрою лице Мое от них, и он будет на съедение, и постигнут его многие бедствия и стеснения, и скажет он в тот день: не потому ли, что нет Бога моего среди меня, постигли меня бедствия сии?

וְיִתְקוֹף רָגְזִי בְּהוֹן בְּיוֹמָא הַהוּא וְאַרְחֻקְנוֹן וְאַסְלֵק
שְׂכִנְתִּי מִנְּהוֹן וְיִהוֹן לְמַבְז וְיַעְרְעֹן יִתְהוֹן בִּישָׁן סְגִיאוֹן
וְעֵקֶן וְיִימַר בְּיוֹמָא הַהוּא הֲלֹא מְדִלִית שְׂכִינַת אֱלֹהִי
בִּינִי עֲרֻעוֹנִי בִּישָׂא הָאֵלִין

Rashi

והסתרתי פני. כמו שאיני רואה בצרתם:

16 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה שָׁכֵב עִם־אֲבֹתָיו וְקָם הָעָם

הַזֶּה וְזָנָה | אֲחֵרֵי | אֱלֹהֵי נְכַר־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא

בְּא־שְׁמָהּ בְּקִרְבּוֹ וְעִזְבָּנִי ^{to break up} וְהִפֵּל אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר

כָּרַתִּי אִתּוֹ:

17 וְחָרָה אַפִּי בּוֹ בְּיוֹם־הַהוּא וְעִזְבֹתָיִם וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם

וְהָיָה לְאֹכֶל וּמִצָּאָהוּ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר בְּיוֹם

הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי־אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי מִצָּאוֹנִי הָרָעוֹת

הָאֵלֶּה:

И Я сокрою лице Мое в тот день за
все зло, которое он соделал, что
обратился к богам иным.

וְאָנָכִי סִלְקָא אֶסְלַק שְׁכִנְתִּי מִנְהוֹן בְּיוֹמָא הַהוּא עַל כָּל
בִּישָׁא דִּי עֲבָדוּ אֲרִי אֶתְפָּנִיו לְטַעוֹת עַמְמִי

И так, напишите себе песнь эту, и
научи ей сынов Израилевых, вложи ее
в уста их, дабы была Мне песнь эта
свидетельством против сынов
Израилевых:

וְכַעֲנוּ כְּתִיבוּ לְכוֹן יֵת תְּשַׁבְּחָתָא הָדָא וְאַלְפָּה יֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל שְׁוִיָּה בְּפִמְהוֹן בְּדִיל דְּתֵי קֳדָמִי תְּשַׁבְּחָתָא
הָדָא לְסִהִיד בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל

Rashi

את השירה הזאת. האזינו השמים (לקמן לב, א), עד וכפר אדמתו עמו (שם מג):

שביעי

Когда Я введу его в землю, о которой
Я клялся отцам его, — текущую
молоком и медом, и он будет есть, и
насытится, и утучнеет, и обратится к
богам иным, и они будут служить им,
а Меня отвергнут, и нарушат завет
Мой:

אֲרִי אֶעֱלֶנּוּ לְאַרְעָא דִּי קִימִית לְאַבְהָתְהוֹן עֲבָדָא חֵלֶב
וְדָבָשׁ וַיִּכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ וַיִּתְפַּנְקוּ וַיִּתְפַּנּוּ בְּתַר טַעוֹת
עַמְמִי וַיִּפְלְחוּ וַיִּרְגְּזוּ קֳדָמִי וַיִּשְׁנוּ יֵת קִימִי

18 וְאָנָכִי הַסֵּתֶר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל־הָרָעָה
אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

19 וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמָּדָה
אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁמְרָהּ בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי הַשִּׁירָה
הַזֹּאת לְעֵד בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:

20 כִּי־אֲבִיאֲנֹו אֶל־הָאָדָמָה | אֲשֶׁר־נִשְׂבַּעְתִּי לְאַבְתָּיו זָבַת
חֵלֶב וְדָבָשׁ וְאָכַל וְשָׂבַע ^{to be fat} וְדָשֵׁן וּפָנָה אֶל־אֱלֹהִים
אֲחֵרִים וְעֲבָדוּם ^{to break up} וַנִּאֲצִינִי ^{to scorn} וְהִפָּר אֶת־בְּרִיתִי:

Rashi

То, когда постигнут его многие
бедствия и стеснения, тогда
заговорит песнь пред ним в
свидетельство — так как она не
забудется в устах потомства его —,
что Я знал образ мыслей его, который
он обнаруживает делом ныне, прежде
чем я ввел его в землю, о которой Я
клялся.

ויהי ארי יערען יתה בישן סגיאן ועקן ותתב תשבחתא
הדא קדמוהי לסהיד ארי לא תתנשי מפום בניהון
ארי גלי קדמי ית יצרהון די אנון עבדין יומא דין עד
לא אעלנון לארעא די קימית

Rashi

וענתה השירה הזאת לפניו לעד. שהתריתי בו בתוכה על כל המוצאות אותו:
כי לא תשכח מפי זרעו. הרי זו הבטחה לישראל שאין תורה משתכחת מזרעם לגמרי (שבת קלח:):

И написал Моисей песнь сию в тот
день, и научил ей сынов Израилевых;

וכתב משה ית תושבחתא הדא ביומא ההוא ואלפנה
לבני ישראל

И заповедал Иегошуе, сыну Нунову, и
сказал: будь тверд и мужественен, ибо
ты введешь сынов Израилевых в
землю, о которой Я клялся им, и Я
буду с тобою.

ופקיד ית יהושע בר נון ואמר תקף ואלים ארי את
תעל ית בני ישראל לארעא די קימית להון ומימרי
יהי בסעדך

21 וְהָיָה כִּי־תִמְצֹאן אֹתוֹ רַעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה

הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זֵרְעוֹ כִּי
יִדְעָתִי אֶת־יָצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עָשָׂה הַיּוֹם בְּטָרֶם אֲבִיאָנוּ
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי:

22 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא וַיְלַמְּדָהּ

אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

23 וַיֹּצֵא אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן וַיֹּאמֶר חֲזַק וְאַמֵּץ ^{to be alert} כִּי אַתָּה

תָּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם

וְאֲנִכִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ:

ויצו את יהושע בן נון. מוסב למעלה כלפי שכניה, כמו שמפורש אל הארץ אשר נשבעתי להם:

И было, когда Моисей окончил
вписывать слова учение сего в книгу
до конца их,

וַהֲוָה כִּד שְׂצִי מֹשֶׁה לְמִכְתָּב יְת פִּתְגָמֵי אֲוִרִיתָא הָדָא
עַל סִפְרָא עַד דְּשְׁלִימוּ

Повелел Моисей Левитам, носящим
кивот завета Превечного, так:

וּפְקִיד מֹשֶׁה יְת לְוָאֵי נְטָלֵי אַרְוֹן קִמָּא דִּי לְמִמָּר

Возьмите книгу учение сего и
положите ее с боку кивота завета
Превечного, Бога вашего, и да будет
она там против тебя свидетельством;

סִיבּוּ יְת סִפְרָא דְּאֲוִרִיתָא הָדִין וּתְשׁוּוּן יְתָה מְסִטָּר
אַרְוֹן קִמָּא דִּי אֱלֶהֶכּוֹן וַיְהִי תָמָן בְּךָ לְסִהֵיד

24 וַיְהִי | פְּכָלֹת מֹשֶׁה לְכָתֵב אֶת־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת

עַל־סֵפֶר עַד תָּמָם:

25 וַיִּצֹו מֹשֶׁה אֶת־הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אַרְוֹן בְּרִית־יְהוָה לֵאמֹר:

26 לָקַח אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וּשְׂמַתֶּם אֹתוֹ מֵצַד אַרְוֹן

בְּרִית־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וַהֲיָה־שָׁם בְּךָ לְעֵד:

לקוח. כמו זכור, שמור, הלוך:

מצד ארון ברית ה'. נחלקו בו חכמי ישראל בבבא בתרא (יד:), יש מהם אומרים דף היה בולט מן הארון מבחוץ ושם היה מונח, ויש אומרים מצד הלוחות היה מונח בתוך הארון:

Ибо Я знаю строптивость твою и
жестоковость твою, — вот, когда
нахожусь еще в живых между вами,
ныне, вы строптивы были против
Превечного, а тем более после смерти
моей.

אַרִי אֲנָא יָדַעְנָא יְת סְרַבְנוּתְךָ וַיְת קָדְלְךָ דְּקִשְׂיָא הָא
בְּעַד אֲנָא קִיָּם עִמָּכּוֹן יוֹמָא דִּין מְסַרְבִּין הָוִיתוּן קָדָם יי
וְאַף אַרִי בְּתַר דְּאַמּוֹת

the nape or
back of
the...

27 כִּי אֲנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־מְרִיבְךָ וְאֶת־ עֲרֻפְךָ הַקִּשְׂיָה הֵן

to be bitter

בְּעוֹדְנִי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמְרִים הָיִיתָ עִם־יְהוָה וְאַף

כִּי־אַחֲרֵי מוֹתִי:

Соберите ко мне всех старейшин
колен ваших и надзирателей ваших, и
я буду говорить в уши их слова сии, и
в свидетели призову против них небо
и землю;

כְּנִישׁוּ לְפָנַי יְתֵי כָל סִבֵּי שְׁבֻטֵיכֶם וְסֹרְכֵיכֶם וְאֶמְלֹל
קְדָמִיהֶם יְתֵי פִתְגָמַי הָאֵלֶּין וְאֶסְהֶד בְּהֶן יְתֵי שְׁמִי
וְיֵת אֶרְעָא

28 הִקְהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זִקְנֵי שְׁבֻטֵיכֶם וְשֹׁרְטֵיכֶם וְאִדְבַּרְהָ
properly
בְּאָזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאֶעִידָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם
וְאֶת־הָאָרֶץ:

Rashi

הקהילו אלי. ולא תקעו אותו היום בחצוצרות להקהיל את הקהל, לפי שנאמר עֲשֵׂה לָךְ (במדבר י, ב), ולא השליט יהושע עליהם, ואף בחייו נגנזו קודם יום מותו (ס"א ביום מותו), לקיים מה שנאמר, וְאִין שְׁלֹטֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת (קהלת ה, ח): ואעידה בם את השמים ואת הארץ. ואם תאמר הרי כבר העיד למעלה הַעִידֹתִי בָכֶם הַיּוֹם וגו' (לעיל ל, יט), התם לישראל אמר, אבל לשמים ולארץ לא אמר, ועכשיו בא לומר האזינו השמים וגו':

Ибо я знаю, что после смерти моей
вы совертите, и уклонитесь от пути,
который я завещал вам, и постигнет
вас бедствие в последствии времени,
так как вы будете делать злое в глазах
Превечного, раздражая Его делами
рук ваших.

אֲרִי יִדְעָנָא בְּתֵר דְּאֻמוֹת אֲרִי חֲבֵלָא תַחְבְּלוֹן וְתִסְטוֹן
מִן אֶרְחָא דִּי פִקְדִית יִתְכוֹן וְתַעְרַע יִתְכוֹן בְּשָׂתָא בְּסוּף
יוֹמִיָא אֲרִי תַעֲבְדוֹן יְתֵי דְבִישׁ קָדָם יִי לְאַרְגָּזָא קְדָמוֹהִי
בְּעוֹבְדֵי יְדִיכוֹן

29 כִּי יִדְעָתִי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הִשְׁחַתְתָּ תִּשְׁחַתּוֹן וְסִרְתָּם
מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וְקִרְאת אֶתְכֶם הִרְעָה
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם:

Rashi

אחרי מותי כי השחת תשחיתון. והרי כל ימות יהושע לא השחיתו, שנאמר וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת ה' כָּל יְמֵי יְהוֹשֻעַ (יהושע כד, לא), מכאן שתלמידיו של אדם חביב עליו כגופו, כל זמן שיהושע חי, היה נראה למשה כאילו הוא חי:

И говорил Моисей в уши всего
собрания Израиля слова песни сей до
конца их.

ומליל משה קדם כל קהל ישראל ית פתגמי
תושבחתא הדא עד דשלימו

30 וידבר משה באזני כל־קהל ישראל את־דברי השירה

הזאת עד תמם: (פ)

Isaiah 61:10-63:9

הפטרה — ישעיהו

הפטרה

ישעיהו 61

I will greatly rejoice in the LORD, My
soul shall be joyful in my God; For He
hath clothed me with the garments of
salvation, He hath covered me with the
robe of victory, As a bridegroom
putteth on a priestly diadem, And as a
bride adorneth herself with her jewels.

For as the earth bringeth forth her
growth, And as the garden causeth the
things that are sown in it to spring
forth; So the Lord GOD will cause
victory and glory To spring forth before
all the nations.

10 שׁוֹשׁ ^{to be bright} אָשִׁישׁ בִּיהוָה ^{properly} תִּגַּל נִפְשִׁי בֵּאלֹהֵי כִי

הִלְבִּישׁוּנִי בְּגָדֵי־יִשׁוּעַ מְעִיל צְדָקָה ^{to clothe} יַעֲטֵנִי כִּחְתָּן

יִכְתֹּן ^{an embellishment} פָּאֵר וְכִפְלָה תַעֲדָה כְּלִיהָ:

11 כִּי כְאֶרֶץ תּוֹצִיא ^{a sprout} צִמְחָהּ ^{a garden} וּכְגִנָּה זְרוּעֶיהָ

תִּצְמַח ^{to sprout} כֵּן | אֲדַגֵּי יְהוָה יִצְמַח צְדָקָה וְתִהְיֶה נֹגֶד

כָּל־הַגּוֹיִם:

ישעיהו 62

For Zion's sake will I not hold My
peace, And for Jerusalem's sake I will
not rest, Until her triumph go forth as
brightness, And her salvation as a torch
that burneth.

And the nations shall see thy triumph,
And all kings thy glory; And thou shalt
be called by a new name, Which the
mouth of the LORD shall mark out.

Thou shalt also be a crown of beauty in
the hand of the LORD, And a royal
diadem in the open hand of thy God.

Thou shalt no more be termed
Forsaken, Neither shall thy land any
more be termed Desolate; But thou
shalt be called, My delight is in her,
And thy land, Espoused; For the LORD
delighteth in thee, And thy land shall be
espoused.

For as a young man espouseth a virgin,
So shall thy sons espouse thee; And as
the bridegroom rejoiceth over the bride,
So shall thy God rejoice over thee.

1 לִמְעַן צִיּוֹן לֹא אֶחְשָׁק וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַם לֹא אֶשְׁקוּט
to hush or keep quiet

עַד־יֵצֵא כְנֻגָּהּ צְדָקָהּ וִישׁוּעָתָהּ כָּל־פֶּיד יִבְעֶר:
torch brilliancy

2 וְרָאוּ גוֹיִם צְדָקָתְךָ וְכָל־מְלָכִים כְּבוֹדְךָ וְקָרָא לְךָ שֵׁם

חֲדָשׁ אֲשֶׁר פִּי יְהוָה יִקְבְּנוּ :
to puncture

3 וְהָיִיתְ עֲטֹרַת תְּפָאֶרֶת בִּיד־יְהוָה וְצִנּוֹף [וְצִנּוֹף]
turban glory

מְלוּכָה בְּכַף־אֱלֹהֶיךָ:

4 לֹא־יֵאמַר לְךָ עוֹד עֲזוּבָה וְלֹא־רֹצֵף לֹא־יֵאמַר עוֹד

שְׁמִמָּהּ כִּי לְךָ יִקְרָא חֶפְצִי־בָּהּ וְלֹא־רֹצֵף בְּעוֹלָהּ

כִּי־חֶפֶץ יְהוָה בָּךְ וְאַרְצְךָ תִּבְעַל:

5 כִּי־יִבְעַל בַּחֹר בְּתוּלָהּ יִבְעֲלוּךְ בָּנֶיךָ וּמִשׁוּשׁ חֲתָן
joy

עַל־כֵּלָה יִשְׂשׂוּ עָלֶיךָ אֱלֹהֶיךָ:

I have set watchmen Upon thy walls, O
Jerusalem, They shall never hold their
peace Day nor night: 'Ye that are the
LORD'S remembrancers, Take ye no
rest,

And give Him no rest, Till He establish,
And till He make Jerusalem A praise in
the earth.'

The LORD hath sworn by His right
hand, And by the arm of His strength:
Surely I will no more give thy corn To
be food for thine enemies; And
strangers shall not drink thy wine, For
which thou hast laboured;

But they that have garnered it shall eat
it, And praise the LORD, And they that
have gathered it shall drink it In the
courts of My sanctuary.

Go through, go through the gates, Clear
ye the way of the people; Cast up, cast
up the highway, Gather out the stones;
Lift up an ensign over the peoples.

Behold, the LORD hath proclaimed
Unto the end of the earth: Say ye to the
daughter of Zion: 'Behold, thy salvation
cometh; Behold, His reward is with
Him, And His recompense before Him.'

6 על־חומתֶיךָ יְרוּשָׁלַם הַפִּלְדָּתִי שְׁמָרִים כָּל־הַיּוֹם
וְכָל־הַלַּיְלָה תָמִיד לֹא יִחָשּׂוּ הַמְּזַכְרִים אֶת־יְהוָה
אֶל־דָּמִי לָכֶם:

7 וְאַל־תִּתְּנוּ דָּמִי לוֹ עַד־יָכוֹנֶן וְעַד־יָשִׁים אֶת־יְרוּשָׁלַם
תִּהְיֶה בָּאָרֶץ:

8 נִשְׁבַּע יְהוָה בְּיָמִינוּ וּבִזְרוֹעַ עֲזוֹ אִם־אֶתֶּן אֶת־דִּגְגָנְךָ עוֹד
מֵאֲכָל לֹא־יִבֶּיךָ וְאִם־יִשְׁתּוּ בְּנֵי־נֹכַר תִּירוּשָׁף ^{new wine} אֲשֶׁר
יִגְעֶת בּוֹ:

9 כִּי מֵאֲסָפִי יֵאכְלֶהוּ וְהִלְלוּ אֶת־יְהוָה וּמִקְבְּצָיו יִשְׁתַּהוּ
בְּחִצְרוֹת קְדוֹשֵׁי: (ס)

10 עֲבְרוּ עֲבְרוּ בְּשַׁעְרִים פְּנוּ דֶרֶךְ הָעָם ^{to mound up} סָלוּ סָלוּ
הַמְּסֻלָּה ^{highway} סִקְלוּ ^{properly} מֵאֲבֹן הָרִימוּ גַם עַל־הָעַמִּים:

11 הִנֵּה יְהוָה הַשְׁמִיעַ אֶל־קִצְצָה הָאָרֶץ אִמְרוּ לְבַת־צִיּוֹן
הִנֵּה יִשְׁעָךְ בָּא הִנֵּה שֹׁכְרוֹ אִתּוֹ ^{deed} וּפַעֲלָתוֹ לִפְנֵינוּ:

And they shall call them The holy
people, The redeemed of the LORD;
And thou shalt be called Sought out, A
city not forsaken.

12 וְקִרְאוּ לָהֶם עַם־הַקָּדֹשׁ גְּאוּלֵּי יְהוָה וְלָךְ יִקְרָא דְרוּשָׁה

עִיר לֹא נִעְזְבָה: (ס)

ישעיהו 63

'Who is this that cometh from Edom,
with crimsoned garments from Bozrah?
This that is glorious in his apparel,
stately in the greatness of his
strength?'— 'I that speak in victory,
mighty to save.'—

1 מִי־זֶה | בָּא מֵאֶדוֹם חֲמוּץ ^{to be pungent} בְּגָדִים מִבְּצָרָה זֶה

הַדּוֹר בְּלִבוּשׁוֹ ^{to tip over} צֵעָה בְּרֵב כַּחוֹ אֲנִי מְדַבֵּר בְּצִדְקָה

רֵב לְהוֹשִׁיעַ:

'Wherefore is Thine apparel red, and
Thy garments like his that treadeth in
the winevat?'—

2 מִדּוּעַ אָדָם לְלִבוּשׁוֹ וּבְגָדָיו כְּדֹרֶךְ בָּגָת:

'I have trodden the winepress alone,
and of the peoples there was no man
with Me; yea, I trod them in Mine
anger, and trampled them in My fury;
and their lifeblood is dashed against My
garments, and I have stained all My
raiment.

3 פִּוְרָה | דִּרְכָתִי לְבָדִי וּמַעַמִּים אֵין־אִישׁ אִתִּי ^{fruitful}

וְאֶדְרַכְם בְּאַפִּי וְאֶרְמַסֶם בְּחַמְתִּי ^{to tread upon} וְיִזְ ^{to spirt} נִצְחָם

עַל־בְּגָדֵי וְכָל־מְלִבוּשֵׁי אֶגְאָלְתִּי: ^{garment}

For the day of vengeance that was in My
heart, and My year of redemption are
come.

4 כִּי יוֹם נִקְם בְּלִבִּי וּשְׁנַת גְּאוּלֵּי בָאָה:

And I looked, and there was none to help, and I beheld in astonishment, and there was none to uphold; therefore Mine own arm brought salvation unto Me, And My fury, it upheld Me.

And I trod down the peoples in Mine anger, and made them drunk with My fury, and I poured out their lifeblood on the earth.'

I will make mention of the mercies of the LORD, and the praises of the LORD, according to all that the LORD hath bestowed on us; and the great goodness toward the house of Israel, which He hath bestowed on them according to His compassions, and according to the multitude of His mercies.

For He said: 'Surely, they are My people, children that will not deal falsely'; so He was their Saviour.

In all their affliction He was afflicted, and the angel of His presence saved them; in His love and in His pity He redeemed them; And He bore them, and carried them all the days of old. .

5 וְאֵבִיט וְאֵין עֹזֹר וְאֶשְׁתּוּמָם וְאֵין
to prop סוּמְךָ וְתוֹשֵׁעַ לִי
 זרְעִי וְחַמְתִּי הִיא סִמְכָתִנִּי:

6 וְאֶבֹּס to trample עַמִּים בְּאַפִּי וְאֶשְׁכַּרֵם בְּחַמְתִּי וְאֹרִיד לָאָרֶץ
 נִצָּחִים: (ס)

7 חֲסִדֵי יְהוָה | אֲזַכִּיר תְּהִלַּת יְהוָה כְּעֵל כָּל אֲשֶׁר־גִּמְלָנוּ
 יְהוָה וְרַב־טוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־גִּמְלָם כְּרַחֲמָיו
 וּכְרַב חֲסִדָּיו:

8 וַיֹּאמֶר אֶדְ-עַמִּי הִמָּה בָּנִים לֹא יִשְׁקְרוּ וַיְהִי לָהֶם
 לְמוֹשִׁיעַ:

9 בְּכָל־צָרָתָם | לֹא [לֹו] צָר וּמִלֶּאךָ פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם
to lift בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גָאֻלָּם וַיִּנְשָׂאֵם כָּל־יָמָיו
compassion עוֹלָם: